

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

**Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв України**

**МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ
СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
У ДИТЯЧІЙ МУЗИЧНІЙ ШКОЛІ
(Баян, акордеон)**

**Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I-II рівнів акредитації**

**Спеціальність “Народна художня творчість”
Спеціалізація “Народне інструментальне мистецтво”**

Київ – 2006

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв України

**МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ
СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН У ДИТЯЧІЙ
МУЗИЧНІЙ ШКОЛІ
(Баян, акордеон)**

Програма
для вищих навчальних закладів
культури і мистецтв I–II рівнів акредитації

Спеціальність
“Народна художня творчість”

Спеціалізація
“Народне інструментальне мистецтво”(народні інструменти)

Київ 2006

**МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
У ДИТЯЧІЙ МУЗИЧНІЙ ШКОЛІ**

(Баян, акордеон)

Програма

для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації. – Київ: “Фірма “ІНКОС”, 2006 – 32 ст.

Укладач **Л. Г. Тарасова** – викладач ОКЗ “Лозівське
училище культури і мистецтв”

Рецензенти: **Л. В. Шемет** – доцент кафедри народних
інструментів Харківської державної академії
культури, кандидат педагогічних наук
С. М. Литвин – заступник директора ОКЗ
“Харківське училище культури”

Відповідальний
за випуск **Т. Ф. Стронько**

Редактор **Л. М. Трачук**

© Державний методичний
центр навчальних закладів
культури і мистецтв, 2006

© Тарасова Л. Г., 2006

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Маючи загальне завдання – комплексний розвиток всіх музичних та теоретичних здібностей студентів, – курс “Методика викладання спеціальних дисциплін у дитячій музичній школі” покликаний виховувати та укріплювати наступні практичні вміння та навички:

- вивчати теоретичні матеріали курсу,
- самостійно вибирати найбільш раціональні прийоми навчання та виховання відповідно до індивідуальності учня,
- орієнтуватись в репертуарних збірниках для ДМШ,
- користуватись методичною літературою,
- самостійно готуватися до занять, контрольних уроків та заліків і активної педагогічної практики загалом.

Знання та навички, отримані студентами з курсу методики, закріплюються у педагогічній практиці під керівництвом викладача-консультанта.

Дана програма враховує специфіку фахової підготовки студентів з мистецького напрямку. При підготовці програми враховано принцип комплексного вивчення студентом спеціальних предметів, який передбачає поряд зі спеціалізованими та усіма музичними дисциплінами ще й вивчення філософських, музикознавчих, фізіологічних та інших закономірностей виконавства. Основною формою проведення занять є теоретичні заняття з викладачем, а також практичні заняття з показом на інструменті.

Для творчого осмислення ідей і положень курсу студенти обов’язково самостійно готуються до занять.

Критерієм оцінки знань, умінь і навичок студента є не стільки обсяг матеріалу, що залишився у пам’яті, скільки вміння його аналізувати, узагальнювати, активно і творчо використовувати в наступній самостійній роботі. Програма розрахована на 90 педагогічних годин. У ній подано орієнтовний тематичний план з розподілом навчального часу на вивчення окремих тем по курсах і семестрах навчання. Автор цієї програми намагався узагальнити свій власний педагогічний досвід роботи зі студентами училища культури, з учнями музичних шкіл та студій естетичного виховання.

На вивчення курсу “Методика викладання спеціальних дисциплін у дитячій музичній школі (баян, акордеон)” за планом відводиться:

Курс	Семестр	Кількість годин у тиждень	Кількість тижнів	Всього годин
III	V	2	17	34
III	VI	2	20	40
IV	VII	1	16	16

Методичні рекомендації

Основною метою курсу “Методика викладання спеціальних дисциплін у дитячій музичній школі (баян, акордеон)” є підготовка професійних педагогів для роботи у дитячих музичних школах. Тому основним завданням педагогічного процесу є:

- формування особистості, здатної до самостійної діяльності;
- раціональне використання прийомів навчання і виховання;
- пропаганда інструмента; розвиток інтересу до музичного мистецтва, народних інструментів і сучасних оригінальних п’єс для баяна – акордеона;
- підготовка до майбутньої роботи.

Курс методики повинен враховувати різноманітність методів роботи різних педагогів у цілому і досвід відомих педагогів-баяністів зокрема. Виклад теоретичного матеріалу курсу тісно пов’язаний з практичною роботою студента в класі за фахом. Теми, пов’язані з практичним засвоєнням інструмента, повинні широко підкріплюватися різнобічним показом на баяні (акордеоні) різних виконавських прийомів та варіантів виконання. Необхідно широко висвітлювати виконавчі досягнення баяністів на конкурсах і фестивалях. Рекомендується передбачити 3–4 семінарських заняття на семестр з найважливіших практичних тем, таких як: “Основні етапи роботи над музичним твором”, “Методика проведення уроку”, “Вивчення педагогічного репертуару для музичних шкіл”, “Аналіз практичних занять з учнями ДМШ”.

Після проходження теми “Основні етапи роботи над музичними творами” студент повинен у двотижневий термін виконати письмову роботу з виконавського аналізу музичного твору з репертуару 1–2 класу ДМШ у обсязі не менше двох сторінок друкованого тексту з нотними прикладами.

Необхідно застосувати технічні засоби навчання: комп’ютерні технології, аудіо- та відеотехніку. Поеднання теорії з елементами педагогічної практики допоможуть викладачеві здійснювати контроль та об’єктивно оцінювати знання студентів з курсу “Методики”.

У кінці кожного семестру необхідно провести перевірку знань на контрольному уроці. У кінці курсу лекцій рекомендується провести диференційований залік.

Курс виноситься у комплексі з іншими дисциплінами на державний іспит – “Основи педагогічної майстерності”.

Орієнтовні види завдань для самостійної роботи:

- вивчення літератури з курсу;
- творчі завдання по вивченню музичної літератури:
 - а) ілюстрація твору на інструменті та його аналіз (художні задачі, стиль, гармонійний аналіз, аплікатурні прийоми, звукові градації, прийоми звуковидобування та інше);
 - б) робота з інструктивним матеріалом;
 - в) читання нот з аркуша;
 - г) складання, імпровізація, перекладання;
 - д) оволодіння мінімумом педагогічного репертуару ДМШ (приблизно 50 п’єс, обробок, етюдів);
- підготовка до семінарських занять, контрольних уроків та заліку;
- практичні заняття з учнем ДМШ.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Рівні	Оцінка	Критерії оцінювання досягнень студентів
Початковий	2	студент не має ні теоретичної, ні практичної бази
Середній	3	студент має фрагментарний характер знань з теоретичних питань, виправляє їх тільки за допомогою викладача
Достатній	4	студент володіє теоретичним матеріалом, але допускає при цьому незначні хиби, які виправляє самостійно; студент достатньо орієнтований у практичному матеріалі
Високий	5	студент має повну, теоретично вірну відповідь, вміння проаналізувати музичний твір з демонстрацією його на інструменті

Орієнтовний тематичний план курсу

№	Назва теми	Кількість годин
V семестр		
1	Предмет "Методика". Загальнопедагогічне поняття та суть її основних методів	2
2	Навчально-виховні задачі викладача спеціального класу	2
3	Організація навчально-виховної роботи в ДМШ	2
4	Музично-виконавські здібності і методи їх розвитку	6
5	Засвоєння інструмента	3
6	Методика вивчення інструктивного матеріалу	4
7	Елементи виконавської техніки. Основи аплікатури	4
8	Основні етапи роботи над музичними творами: 1. Виконавсько-педагогічний аналіз музичного твору. 2. Особливості роботи над художнім твором. Основні етапи роботи. 3. Методика роботи над мелодією. Головні засоби фразування. Поняття форми.	2 2 2
9	Підготовка і проведення публічних виступів Семінарські заняття: • "Основні етапи роботи над музичними творами" • "Розвиток виконавської техніки" КОНТРОЛЬНИЙ УРОК	2 1 1 1
Всього годин		34
VI семестр		
10	Принципи організації педагогічного процесу	2
11	Планування навчально-методичного процесу	2
12	Методика проведення уроку	6
13	Підготовча робота у загальноосвітніх школах. Методика визначення та перевірка музичних здібностей	1
14	Перші уроки з початківцями. Підготовка викладача до уроків	4
15	Музичний матеріал на початковому етапі навчання. Вікові особливості учнів молодших класів	2

№	Назва теми	Кількість годин
16	Робота над технічним матеріалом. Виховання метроритмічних якостей учнів молодших класів ДМШ	4
17	Робота над музичним твором з учнями старших класів	4
18	Опрацювання технічного матеріалу з учнями старших класів	2
19	Удосконалення виконавської техніки у старших класах ДМШ	4
20	Виховання сценічної культури. Естрадне хвилювання та засоби його стримування	2
21	Вивчення педагогічного репертуару для музичної школи Семінарські заняття: • "Методика проведення уроку" • "Організація та планування навчально-методичного процесу" КОНТРОЛЬНИЙ УРОК	4 1 1 1 40
Всього годин		
VII семестр		
22	Необхідні умови для оптимізації навчального процесу	2
23	Підвищення педагогічної майстерності	2
24	Виконання навиків самостійного мислення	2
25	Робота над поліфонією	2
26	Робота з учнями старших класів над творами великої форми	2
27	Гра в ансамблі	2
28	Виховання навиків читання нот з аркуша	2
29	Аналіз практичних занять з учнями ДМШ КОНТРОЛЬНИЙ УРОК	1 1
Всього годин		16

Тема 1. Предмет “Методика”. Загальнопедагогічне поняття та суть її основних методів

Методика – дослідження прийомів засвоєння теоретичних знань, перевічених практикою. Поняття про методи виховання на навчання. Комплексний підхід до навчання.

Класифікація методів: словесний, наочний, практичний.

Основні методи навчання: лекція, розповідь, бесіда, показ на інструменті, спостереження, вправи.

Роль технічних засобів у процесі навчання.

Проблеми індивідуального навчання. Три типи взаємовідносин “вчитель – учень”: авторитарна педагогіка, ліберальна педагогіка, цілеспрямоване індивідуальне виховання.

Завдання для самостійної роботи студента

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
1	Вивчити конспект за темою.	0,5

Тема 2. Навчально-виховні задачі викладача спеціального класу

Дитячі музичні школи та студії естетичного виховання – головна ланка музичної освіти. Виховання і навчання – єдине ціле загальнопедагогічного процесу. Основна мета педагога – розвинути в учня любов до музики і музичне мислення, навчити розуміти художній твір і емоційно відгукуватися на його зміст, забезпечити досконале володіння інструментом і всебічне зростання виконавських навичок учня. Задачі педагогів ДМШ – навчання учнів грі на музичному інструменті та розвиток практичних вмінь і навиків, необхідних для подальшого професійного росту, творча ініціатива і майстерність – необхідні складові кваліфікованого педагога.

Завдання для самостійної роботи студента

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
1	Вивчити конспект.	1
2	Аргументувати необхідність професійного росту педагога спеціального класу.	0,5

Тема 3. Організація навчально-виховної роботи в ДМШ

Загальні завдання ДМШ у системі спеціальної музичної освіти. Планування навчально-виховного процесу.

Навчання музиканта – один із складних і багатограних процесів. Дві сторони педагогічної майстерності:

- передача учню свого відношення до мистецтва, музики;
- пошук і виявлення в учнів кращих задатків.

Комплексний метод виховання і навчання музиканта. Заохочення і виховання навиків самостійної роботи та важливість індивідуального підходу до кожного учня. Вивчення і бережливе ставлення до народної творчості, формування художнього смаку.

Єдність художнього і технічного розвитку учнів. Вироблення навиків наполегливої праці для досягнення поставленої мети.

Індивідуальний підхід до учнів. Розвиток музичних даних кожного учня.

Основні напрямки навчально-виховної роботи:

1. Виховання художнього мислення музиканта.
2. Творча діяльність.
3. Формування практичних навиків.
4. Вивчення основних понять і термінів.

Завдання для самостійної роботи студента

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
1	Вивчити конспект. Звернути увагу на комплексний метод виховання і навчання музиканта	0,5
2	Ознайомитися з основними напрямками навчально-виховної роботи. Опрацювати главу 5 “Учитель и ученик” у книзі Г. Нейгауза “Об искусстве фортепианной игры”.	1

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
3	Аргументувати загальні методичні принципи навчання та тезисно законспектувати тему з книги В. Сраджева “Принципы обучения как дидактический фундамент воспитания пианиста”.	1

Тема 4. Музично-виконавські здібності і методи їх розвитку

Психологічні категорії особистості, темпераменту, характеру.

Сучасна психологія про поняття “здібність” і “обдарованість”. Можливість розвитку всіх музичних здібностей на основі природних задатків. Емоційна чутливість на виконуючу музику. Можливість розвитку музичальності на високохудожньому матеріалі.

Важливість слухання музики. Фізіологічні й психологічні особливості дітей молодшого шкільного віку. Уроки з початківцями. Робота з учнями молодших класів. Особливості розвитку дітей шкільного віку.

Ознаки музичної обдарованості.

Музичний слух як складне поєднання слухових здібностей. Звуковисотне, темброве, динамічне та ладове сприйняття звуків. Абсолютний та відносний музичний слух. Методи розвитку музичного слуху: музичний диктант, слухання музики, імпровізація на інструменті, підбір на слух.

Музичний ритм як логічна організація звуків у часі. Зв'язок метру і ритму. Виховання гнучкого ритму як одне з важливих завдань педагога. Шкідливість методу механічного відрахування долей такта. Активність слухового контролю за результатами виконання.

Музична пам'ять. Слухова, рухова, логічна та зорова пам'ять. Проблеми запам'ятовування нотного тексту. Метод поділу фактури на голоси, розучування окремо партій лівої та правої рук при максимальному контролі слуху. Тренування пам'яті методом регулярних повторів.

Уява – створення у процесі мислення нових образів на основі попереднього сприйняття. Психомоторика. Аналіз рухових недоліків учня та виявлення негативних фактів.

Воля. Виховання цілеспрямованості, наполегливості та ініціативи.

Увага – це спрямованість та зосередженість свідомості на конкретному об'єкті. Причини відволікання уваги та ліквідація їх. Виявлення здібностей і особистих якостей учнів протягом двох-трьох тижнів навчання у музичній школі. Індивідуальний метод у роботі з кожним для успішного розвитку його музичних здібностей і особистих якостей.

Завдання для самостійної роботи студента

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
1	Вивчити конспект за темою.	0,5
2	Опрацювати питання “Психологічні категорії особистості, темпераменту, характеру” у книзі А. В. Петровського “Общая психология” – М., 1986	1

Тема 5. Засвоєння інструмента

Історія виникнення баяна. Баян – клавішно-міхо-духовий інструмент. Губна гармошка Ф. Бушмана – початок історії акордеона, бандонеона, баяна. Удосконалення гармоніки К. Деміаном. Н. Белобородов та хроматична двохранна гармоніка. Баян та його трансформування в інструмент професіоналів.

Музично-виразні можливості баяна. Особливості звуковидобування на баяні. Засоби і функції артикуляції. Основні способи відкриття клапанів. Види туше: натиск, поштовх, удар, сковзання. Основні способи ведення міху. Графічний запис форми звуку для наочного пояснення учням різних видів атак. Поняття “штрих” та “прийом звуковидобування”. Залежність штрихів від художніх та стилістичних особливостей музичного твору. Основні категорії штрихів: *legato*, *non legato*, *staccato* та їх різновиди. Прийоми виділення атак звуків: акценти і сфорцандо. Характерні прийоми звуковидобування: глісандо, тремоло міхом, вібрато. Динамічні та темброві засоби акордеона. Темброві палітри регістрів.

Вибір варіанта посадки, контакту з інструментом та відповідних ігрових рухів. Типові помилки в посадці і постановці рук під час гри на баяні, акордеоні.

Завдання для самостійної роботи студента

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
1	Вивчити конспект. Звернути увагу на історію виникнення баяна.	0,5
2	Ознайомитись з питанням за темою у книзі “Баян і баяністи” – вип. 1. – М., 1970.; ст. Гвоздев “Принципы образования звука на баяне и его извлечение»	1

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
3	Опрацювати теоретичний матеріал теми по книзі Єгорова Б. "Средства артикуляции и штрихи на баяне"	1

Тема 6. Методика вивчення інструктивного матеріалу

Робота над одноголосними гамами. Ритмічні групування в гамах і арпеджіо. Володіння темпом під час гри гам. Виконання штрихами *legato, non legato, staccato*. Основні варіанти аплікатур: одноголосна гама, в терцію, в сексту. Аплікатура в акордах та інтервалах. Особливості у розвитку техніки лівої руки. Вибір етюдів у відповідності з їх музично-технічними призначеннями. Оригінальні етюди М. Я. Чайкіна, К. О. Мяскова та ін. Необхідність роботи над кращими зразками класичного етюдного матеріалу.

Розвиток техніки гри на матеріалі вправ і етюдів.

Методи технічної роботи над етюдами і вправами: зміни метроритму, штрихові варіанти, зміни динамічного плану, зміна регістру і тональності, різноманітні темпові режими. Основні принципи роботи над етюдами: чітке розуміння звукових задач, розвиток м'язової свободи, еластичність ігрових рухів, робота над чіткою артикуляцією, виховання почуття самоконтролю учня, розвиток метроритмічних здібностей учня. Значення етюдів у виконавському розвитку.

Завдання для самостійної роботи студента

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
1	Вивчити конспект за темою.	1
2	Опрацювати на власному прикладі методи технічної роботи над етюдами і вправами.	2

Тема 7. Елементи виконавської техніки. Основи аплікатури

Історичні погляди на розвиток виконавської техніки. Ведуча роль музично-художніх уявлень та підпорядкована роль рухових процесів при активному контролі свідомості як основний принцип виховання та розвитку виконавської техніки музиканта. Короткі анатомо-фізіоло-

гічні відомості про виконавський апарат. Режим та гігієна занять на інструменті. Основні елементи виконавської техніки. Концепція Г. Нейгауза. Робота над позиційними побудовами. Позиція – охоплення певного відрізка звукоряду без переміщення руки по клавіатурі. Активна пальцева та кистьова гра в позиції. Об'єднуючий характер рухів кисті, передпліччя, плеча. Роль позиційних вправ і етюдів у розвитку виконавчої техніки. Значення правильної посадки для свободи виконавських рухів та дихання, основні та допоміжні точки опори.

Основні аплікатурні прийоми підкладання і перекладання пальців під час переходу із позиції в позицію. Залежність аплікатури від музично-художніх задач, характеру, артикуляції, фразування, індивідуальних даних учня. Аплікатурні прийоми:

- природна послідовність пальців, підкладання;
- перекладання, зміна пальців під час репетиції;
- підміна пальців при натисканні клавіш;
- скачки, ковзання.

Задачі координації ігрових навиків правої та лівої рук у темповому, метроритмічному, артикуляційно-штриховому, динамічному відношеннях.

Завдання для самостійної роботи студента

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
1	Вивчити конспект. Звернути увагу на концепцію Г. Нейгауза.	0,5
2	Ознайомитись зі статтею «Краткие сведения об анатомии руки» та «Гимнастика в дополнение к занятиям» у книзі Й. Гата «Техника фортепианной игры», – М., 1961.	1
3	Навести приклади деяких аплікатурних прийомів із збірок етюдів для самостійного вивчення на вибір.	2
4	Підготуватись до семінарського заняття на тему "Розвиток виконавської техніки"	1

Тема 8. Основні етапи роботи над музичним твором

Знайомство з музичним твором: прослуховування у виконанні педагога, самостійне програвання з аркуша в цілому. Аналіз п'єси. Те-

матичний матеріал і гармонія. Визначення стилістичних особливостей. Тональність. Особливості темпів, агогіка, ритм. Визначення кульмінації. Характер штрихів. Складність фактури і аплікатури, скрупульозний розбір нотного тексту. Принцип логічного членування: частина і періоди, речення, фраза, мотив. Робота над акомпанементом. Повільна гра з точним виконанням виконавських задумів. Роль слухомоторної пам'яті, навичок аналізу музичних форм, гармонійного аналізу та вміння користуватися ними у процесі розучування. Гра напам'ять. Найглибше проникнення у авторський задум. Цілісність виконання твору, емоційне сприймання, відчуження від деталей. Питання інтерпретації. Підготовка до концертного виступу. Практика виступів на естраді. Робота над розширенням естрадного репертуару учнів.

Завдання для самостійної роботи студента

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
1	Вивчення літератури з теми у книзі: Акимов Ю., Кузовлев В. "О проблеме сценического самочувствия исполнителя-баяниста" – М., 1978.	0,5
2	Ознайомитись зі статтею "Работа над музыкальным произведением" у книзі Ю. Акимова "Некоторые проблемы теории исполнительства", – М., 1980.	1
3	У двотижневий термін виконати письмову роботу з виконавського аналізу музичного твору з репертуару 1–2 класу дитячої музичної школи у обсязі не менше двох сторінок друкованого тексту з нотними прикладами.	2
4	Підготуватись до семінарського заняття з даної теми.	1

Тема 9. Підготовка і проведення публічних виступів

Форми перевірки виконавчих навиків учнів: академічні вечори, контрольні уроки, заліки, екзамени, публічні виступи.

Важливість систематичного спілкування із слухачами. Хвилювання – нормальний психологічний стан артиста, необхідний його елемент як елемент творчості взагалі.

Особливості відповідальності перших виступів. Невдачі під час публічних виступів: непідготовленість програми через невміння самостійно опрацювати матеріал, неготовність психіки, гра лише у швидких темпах тощо. Етапи передконцертної підготовки. Аналіз успіхів і недоліків публічних виступів. Оцінка, заохочення. Вибір і накопичення репертуару для концертних виступів.

Завдання для самостійної роботи студента

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
1	Ознайомитись та опрацювати тему у книзі Акимова Ю. "Некоторые проблемы теории исполнительства на баяне". – М., 1980.	1
2	Провести власний тренінг у режимі передконцертної підготовки.	0,5

VI СЕМЕСТР

Тема 10. Принципи організації педагогічного процесу

Загальні методичні принципи навчання:

1. Науковість.
2. Систематичність.
3. Зв'язок теорії з практикою.
4. Доступність.
5. Наочність.
6. Активність.
7. Свідомість.
8. Глибоке засвоєння знань.

Важливість принципів для педагогів та директорів музичних шкіл. Можливість накреслити стратегії напрямів у роботі, бути ініціатором пошуку нових форм і методів навчання. Закон цілісності і єдності педагогічного процесу. Єдність навчання, виховання і розвитку. Впровадження дрібногрупових форм занять, різні позакласні заходи.

Закон єдності теорії і практики у навчанні. Принципи позитивного емоційного фону навчання. Створення творчої доброзичливої атмосфери.

Завдання для самостійної роботи студента

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
1	Ознайомитися з питанням за темою у книзі Дьяченка Н. "Теоретические основы воспитания и обучения". – К., 1987.	1
2	Вивчити конспект.	1

Тема 11. Планування навчального-методичного процесу

Ведення навчальної документації – основа успішної роботи з учнями. Індивідуальний план і його складання. Суворе дотримання принципу доступності. Необхідність поточного і перспективного планування репертуару. Вивчення програми ДМШ і її використання.

Журнал успішності та відвідування – обліково-фінансовий документ. Охайне і систематичне ведення журналу. Ведення документації про виховну роботу в класі (журнал класного керівника, план виховної роботи, звіт за півріччя і навчальний рік)

Завдання для самостійної роботи студента

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
1	Конспект – перша навчальна документація – як основа успішного засвоєння знань. Перевірка власного конспекту згідно з темою "Основні вимоги до ведення навчальної документації"	0,5
2	Підготовка до семінарського заняття на тему	1,5

Тема 12. Методика проведення уроку

Урок – основна ланка педагогічного процесу. Підготовка педагога до уроку. Продумування плану і поточних задач уроку. Програвання і редагування літератури. Підбір нотного матеріалу для читання з аркуша на уроці.

Основні розділи уроку:

- перевірка домашнього завдання;
- робота над гамою, арпеджіо, акордами;
- робота з учнем над репертуаром;
- читання нот з аркуша;
- повторення вивченого репертуару;
- чітке домашнє завдання.

Вимоги до якості уроку (технічні та методичні), їх характеристика та обґрунтування. Методи викладання на різних етапах роботи. При перевірці домашнього завдання:

- метод прослуховування матеріалу (у цілому або епізодично),
- метод усного звіту учня (розповідь, відповідь на запитання педагога).

При подачі нового матеріалу та його закріпленні:

- метод інструктажу (прийоми: усне роз'яснення матеріалу, роз'яснення з показом на інструменті),
- метод тренування.

Тематична спрямованість уроку для вирішення задач: по тексту, артикуляції, фразах, регістрах, аплікатурі.

Різноманітність форм проведення уроку:

- поєднання різних прийомів роботи: прослуховування твору в цілому, оцінка якості роботи над важкими уривками, відпрацьовування виконавських прийомів;

- важливість показу з чітким поясненням способів роботи над п'єсою. Доброзичливість і вимогливість.

Спостереження за учнем під час занять, заохочення його активності та ініціативи. Небезпека перевантаження, зауваження і вказівки. Захоплення музикою, творче відношення педагога до уроку.

Планування та методика проведення відкритих тематичних уроків. Типи уроків.

Методичні поради по складанню плану-конспекту уроку.

Завдання для самостійної роботи студента

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
1	Вивчення конспекту за темою.	0,5
2	Опрацювати питання "Творче відношення педагога до уроку" у книзі Баренбойма Л. "Музыкальная педагогика и исполнительство", – Л., 1978.	2
3	Скласти план-конспект уроку за книгою "Основи педагогічної майстерності" (Під ред. І. А. Зязюка. – М., с. 218–219.).	1

Тема 13. Підготовча робота у загальноосвітніх школах.

Методика визначення та перевірка музичних здібностей

Агітаційна робота в загальноосвітніх школах, контакт з батьками майбутніх учнів ДМШ та класним керівником. Підготовка і проведення вступних іспитів у ДМШ. Визначення музично-виконавських задатків, здібностей, анатомічні особливості рук учня, вивчення рис характеру майбутніх учнів, визначення інтелектуального рівня та потенційних професійних можливостей учнів.

Завдання для самостійної роботи студента

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
1	Зробити тест "Визначення музичних здібностей для вступних іспитів у ДМШ".	1
2	Вивчити конспект.	0,5

Тема 14. Перші уроки з початківцями.

Підготовка викладача до уроків

Знайомство майбутніх педагогів з методикою проведення перших уроків, донотний період. Питання постановки виконавського апарату та звуковидобування, опанування початкової музичної азбуки, створення викладачем ігрових ситуацій для опанування майбутніми педагогами перших етапів роботи з початківцями. Методика опанування самостійної домашньої роботи з учнями ДМШ. Роль педагога у цій роботі, допомога батьків. Увага педагога до психологічних особливостей учнів та стану їх фізичного здоров'я. Анатомічні особливості дітей. Часткова інформація про музичний інструмент. Поради молодому викладачу.

Завдання для самостійної роботи студента

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
1	Вивчити конспект.	0,5
2	Підготувати наочний матеріал для вивчення нотної грамоти, штрихів, нюансів.	1

Тема 15. Музичний матеріал на початковому етапі навчання.

Вікові особливості учнів молодших класів

Методи використання музичного матеріалу у процесі музичного виховання та навчання. Підбір музичних творів, що розвивають образне мислення дитини: дитячі пісні, народні мелодії, твори з дитячого репертуару. Методи використання співу й ритмічних рухів у розвитку юних музикантів. Основні вимоги до репертуару, які використовують при навчанні: багатство художнього змісту, доступність для розуміння і засвоєння.

Посібники для початкового навчання (школи, хрестоматії та ін.), їх оцінка з точки зору основних дидактичних принципів: поступовості, доступності, наочності та ін. Основні причини невідповідності самих вчителів методичним вимогам до початкового етапу навчання музичної школи.

Збірники педагогічного репертуару, основні принципи їх складання. Звернення до музики різних епох, стилів, жанрів.

Завдання для самостійної роботи студента

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
1	Вивчити 2–3 посібники для початкового навчання та зробити аналіз творів.	3

Тема 16. Робота над технічним матеріалом. Виховання метроритмічних якостей учнів молодших класів

Значення технічного репертуару, гам, етюдів, вправ для розвитку виконавської техніки учня. Гами у засвоєнні техніки гри на інструменті. Детальна характеристика функції рук виконавця. Вибір варіантів аплікатури, зміни позицій. П'ятипальцева аплікатура. Зв'язок аплікатури з будовою фрази. Вивчення гам та різних видів вправ з урахування технічних можливостей учнів молодших класів. Індивідуальний підхід при доборі технічного матеріалу. Основні методи роботи над метроритмом: перенесення акцентів, зміни ритмічних малюнків, груп.

Характеристика понять: метр, ритм, темп, метрична пульсація, опорні ноти, поняття агогіки. Ритм як організація музичного мислення та основ музичної фрази, мелодій. Ритм як один із основних засобів музичної мови.

Завдання для самостійної роботи студента

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
1	Вивчити конспект за темою.	0,5

Тема 17. Робота над музичним твором з учнями старших класів

Характеристика основних психофізіологічних особливостей розвитку дітей-підлітків. Система навчання ігрових навичок: закріплення постановочних моментів, звуковидобування, аплікатура, технічний розвиток.

Музичне мислення: суть, структура, дидактичні основи формування та розвитку.

Відчуття інтонування музики, осмислення логічної організації звукових структур. Умови й методи виховання самостійності учня.

Методика роботи з обдарованими та малообдарованими дітьми.

Етапи роботи над музичним твором з учнями старших класів. Загальне ознайомлення, створення загальної уяви про твір, його художній образ, емоційне забарвлення. Роль асоціативних пояснень. Розвиток музичного мислення учня при аналізі твору. Грамотне читання учнем тексту. Знання музичної термінології.

Детальний розбір, поступове заглиблення в суть твору. Оволодіння необхідними засобами виразності для реалізації художнього змісту. Взаємозв'язок між художнім змістом і технологічними засобами.

Різні способи роботи над труднощами. Виявлення об'єму фраз, кульмінаційних моментів. Уявна робота (з нотами і без них).

Тренування техніки, емоцій, усвідомлення, вивчення напам'ять, проблема цілісності.

Підготовка учня до публічного виступу. Роль інтуїції, форми програвання програми. Зосередженість. Бачення кінцевої мети.

Завдання для самостійної роботи студента

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
1	Опрацювати тему за книгою О. Ямпольського "Методы работы с учеником. / В сб.: Вопросы скрипичного исполнительства и педагогики". – М., 1968.	1

Тема 18. Опрацювання технічного матеріалу з учнями старших класів

Гами в освоєнні техніки гри на інструменті. Послідовне вивчення гам і арпеджіо у процесі навчання. Значення уніфікації аплікатури в гамах.

Мета і цілі виконання гам на інструменті. Методи використання передового досвіду шкіл баяністів у засвоєнні гам. Основні закономірності виконання гам, арпеджіо та акордів, можливості їх виконання всіма відомими прийомами звуковидобування.

Пр'еси рухливого характеру. Закладення фундаменту швидкості рухів пальців. Основні прийоми в роботі над елементами віртуозності в музичних творах і етюдах.

Завдання для самостійної роботи студента

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
1	Вивчити конспект за темою.	0,5

Тема 19. Удосконалення виконавської техніки у старших класах ДМШ

Поняття “виконавська техніка” у широкому та вузькому розумінні. Визначення за складністю окремих епізодів. Участь свідомості над технічними труднощами твору з урахуванням художніх задач. Важливість слухового контролю. Короткі анатомо-фізіологічні відомості про виконавський апарат. Режим та гігієна занять на інструменті.

Робота над технікою – основний етап діяльності над твором. Вибір основних елементів виконавської техніки.

Робота над звуком – визначний момент у художньому виконанні твору. Активність внутрішнього слуху та контроль за якістю звучання.

Основні техніки виконання пасажів: чіткість, динамічна рівність, штрихова визначеність, координація рук.

Особливості роботи над творами кантиленного й віртуозного плану.

Удосконалення роботи над всіма видами штрихів та прийомів звуковидобування. Система виражальних засобів музичної мови. Штрихи з різним характером зв'язності та роздільності звучання (*legato, staccato, non legato*). Штрихи з різним характером атаки звука (деташе, маркато, сфорцандо, мартеле, гліссандо). Міхове *staccato, tremolo* міхом, *vibrato*. Засоби звуковидобування та нотні приклади. Виконання мелізмів та флажолетів. Поглиблення вивчення засобів музичної мови у процесі удосконалення виконавської техніки.

Мелодія як мистецтво співу. Інтонування – осмислене озвучення музики з визначеним змістом як результат переживання й усвідомлення учнем цього змісту. Специфіка звуковидобування у зв'язку із конструкцією інструмента.

Динаміка. Знання учнем динамічного діапазону свого інструмента. Культура звуку.

Завдання для самостійної роботи студента

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
1	Опрацювати тему за книгою П. Гвоздева “Принципы образования звука на баяне и его извлечения”. / В сб.: Баян и баянисты. Вып. 1 – М., 1970.	1

Тема 20. Виховання сценічної культури. Естрадне хвилювання та засоби його стримування

Єдність емоційного і раціонального факторів у виконавському процесі. Культура виявлення почуттів. Прийоми тренування емоційного стану, які засновані на виконанні фізичних, дихальних та інших вправ. Методика аутогенного тренування.

Фактори набуття навичок сценічного самопочуття: рівномірний розвиток професійних навичок, формування позитивного стану психіки виконавця перед публічним виступом та після нього, розвиток реакції виконавця на зовнішні та внутрішні подразники під час концерту.

Завдання для самостійної роботи студента

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
1	Вивчити конспект за темою	0,5
2	Опрацювати тему за книгою: Акимов Ю., Кузовлев В. О проблеме сценического самочувствия исполнителя-баяниста. – М.: Музыка, 1978	1

Тема 21. Вивчення педагогічного репертуару для музичної школи

Деякі методи ознайомлення з нотною літературою: перегляд нових видань за інструментом, вибір цікавих п'єс, виконавчий аналіз відібраних творів, редагування читання з аркуша в авторському тексті, ескізна проробка, гра напам'ять.

Практичне вивчення і аналіз репертуару ДМШ 1–2 класів.

Репертуар 2–4 класів музичної школи.

Репертуар для учнів старших класів ДМШ.

Вимоги до репертуару.

Значення власної нотної бібліотеки для педагога ДМШ.

Завдання для самостійної роботи студента

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
1	Самостійно ознайомитись з 5–8 збірниками репертуару для молодших та старших класів ДМШ і зробити аналіз найбільш характерних творів.	3

VII СЕМЕСТР

Тема 22. Необхідні умови для оптимізації навчального процесу

Тісний взаємозв'язок музичного виховання та навчання – основа музичного розвитку дитини. Підбір інструмента. Негативні наслідки навчання на інструментах, що не відповідають віковим особливостям учнів. Наявність посібників (репертуарних збірників).

Необхідні умови для початку навчання дітей на вибірній клавіатурі. Методика Г. Стативкіна. Дошкільне навчання гри на вибірному баяні. Основний принцип навчання дітей – від вибірного до готово-вибірного баяна. Класичний та сучасний музичний матеріал для навчання на вибірних баянах та акордеонах. Деякі питання правильної експлуатації та дрібного ремонту інструментів.

Закопи соціальної обумовленості цілей, змісту і методів навчання. Про втілення у життя соціального замовлення – орієнтування на загальний музичний розвиток учнів плюс професіональне навчання. Оволодіння електронними клавішними інструментами – віяння часу, підбір на слух, імпровізація та інше.

Високий рівень професійних знань і педагогічних навичок викладача у відповідності з бажанням і вмінням проникнути у душу дитини – необхідні умови успішного музичного розвитку. Уміння зацікавити учня музикою, заняттями на інструменті – головне завдання викладача.

Навчання на курсах підвищення кваліфікації, стажування, виїзди в інші школи з метою вивчення досвіду роботи. Самовиховання та самоосвіта.

Завдання для самостійної роботи студента

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
1	Вивчити конспект.	0,5

Тема 23. Підвищення педагогічної майстерності

Необхідність підвищення кваліфікації, вивчення передового досвіду та вміння творчо використовувати його у своїй діяльності. Використання позитивного досвіду музикантів інших спеціальностей. Вивчення сучасних проблем методики, педагогіки та психології.

Формування навичок планування педагогічної роботи, ведення документації, складання індивідуальних планів та психолого-педагогічних характеристик на учнів.

Поняття “методична доповідь”, “методична розробка”, “реферат”. Методичне забезпечення відкритого уроку, включення до педагогічного репертуару музики сучасних композиторів, класиків, музики українських авторів – показник професійного росту викладача.

Підвищення виконавської майстерності. Участь в оглядах методичної роботи, узагальнення педагогічного досвіду, відкриті уроки, доповіді, демонстрація на інструменті навичок музично-педагогічного репертуару тощо.

Завдання для самостійної роботи студента

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
1	Вивчення конспекту.	1

Тема 24. Виховання навичок самостійного мислення

Рекомендуються такі форми роботи з учнями:

- усний звіт про підготовку домашнього завдання;
- самостійний аналіз свого виконання на уроці;
- самостійний усний розбір нового завдання у класі;
- визначення особливостей твору, аналіз засобів музичної виразності, використаних композитором.

Система домашніх занять. Допомога у складанні домашнього розкладу. Самоконтроль і зосередженість під час використання часу для занять. Ясність поставлених задач. Необхідні побутові умови. Якість і стан особистого інструмента учня. Робота з батьками. Облік успішності. Оцінка – основна форма обліку. Вимоги до академконцертів, перевідних та випускних екзаменів, проведення прослуховувань. Концерти для батьків. Перевірка технічного мінімуму, читання нот з аркуша, підбір за слухом, транспонування. Вміння грати в ансамблі. Розгорнута характеристика росту учня у кінці навчального року. Адекватна оцінка.

Завдання для самостійної роботи студента

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
1	Вивчення конспекту.	1
2	Законспектувати тему з книги О. Ямпольського "Методы работы с учеником. Вопросы скрипичного исполнительства и педагогики". – М., 1968.	1,5

Тема 25. Робота над поліфонією

Робота над поліфонією – найважливіший розділ у вихованні сприйняття і мисленні учнів. Види поліфонії: підголосна, контрастна, імітаційна. Канони, інвенції і фуги – найбільш розвинені форми імітаційної поліфонії. Особливості аналізу поліфонічних творів. Основні розділи фуги та інших п'єс. Одночасне сприйняття багатоголосного звучання як основна умова для розвитку поліфонічного слуху. Розрізнення голосів у метроритмічному відношенні. Розрізнення голосів у тембродинамічному відношенні. Застосування тембрових регістрів. Переваги готово-вибірних інструментів у виконанні поліфонічних творів.

Артикуляція як важливий засіб у виявленні голосів поліфонічної фактури. Особливості аплікатури, проблеми ведення і зміни міху в поліфонії. Деякі методи роботи над поліфонією: опрацювання голосів, попарна гра голосів, спів одного з голосів під час виконання інших інструментів. Виконання важких місць та робота над ними.

Завдання для самостійної роботи студента

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
1	Вивчити конспект.	0,5
2	Ознайомитись зі збірником "Полифонические пьесы для 3–5 классов ДМШ" / Сост. В. Агафонов, В. Алехин. – М., 1980	2

Тема 26. Робота з учнями старших класів над творами великої форми

Усвідомлення великої форми як єдиного цілого, осмислення окремих епізодів твору в їх взаємозв'язку, вміння поєднувати різні види техніки твору, який вивчається, контрастні музичні образи. Велика форма – новий етап музичного розвитку учня і його технічної підготовки. Велика форма – можливість досягти зацікавленості учня у роботі. Мобілізація всіх творчих можливостей учнів. Особливості аналізу даних творів. Сонатини, п'єси варіаційної форми, легкі сонати – передвісники роботи над концертами або їх частинами у супроводі фортепіано чи оркестру. Важливість і новизна роботи з концертмейстером.

Завдання для самостійної роботи студента

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
1	Вивчити конспект. Звернути увагу на тему: "Робота над творами великої форми як мобілізація всіх творчих можливостей учнів"	1
2	Ознайомитись зі збірником "Избранные сонаты и сонатины зарубежных композиторов", вып. 1, сост. Н. Ризоль. – К., 1967	2

Тема 27. Гра в ансамблі

Творча активізація учнів в ансамблевій грі. Види ансамблів: однорідні, змішані, із супроводом і без нього. Роль ансамблів у пропаганді музичної творчості. Основна задача класу ансамблю в музичних школах, розвиток музичного смаку, виховання творчої дисципліни і відповідальності, розвиток навиків ансамблевої гри, розвиток і закріплення навиків читання нот з листа, розширення музичного кругозору, застосування і закріплення навиків і знань, отриманих у спецкласах. Головний критерій оцінювання – ступінь набуття необхідних навиків ансамблевої гри на даному етапі і старанності учня.

Завдання для самостійної роботи студента

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
1	Вивчення конспекту за темою.	0,5
2	Підготувати повідомлення на тему (за вибором): 1. М. Белобородов – засновник першого ансамблю гармоністів. 2. Квартет Київської державної філармонії. Легендарні імена. 3. Сучасні ансамблі баяністів. Література: Алексеев І. Викладання гри на баяні. / Ст. Народження і розвиток баяна – К., 1989.	2

Тема 28. Виховання навиків читання нот з аркуша

Читання нот з аркуша – необхідний професійний навик.

“Бачу, чую, граю” – основний психомоторний принцип розвитку навиків читання нот. Систематичність і послідовність у роботі. Користь від короткого аналізу п’єси перед читанням з аркуша на інструменті. Визначення тональності, розміру, темпу, характеру. Перегляд очима метро-ритмічних і фактурних особливостей партій правої та лівої руки. Підбір репертуару для читання з аркуша у класі і дома. Роль внутрішнього слуху. Виконання п’єси з аркуша у авторському темпі без зупинки.

Завдання для самостійної роботи студента

№	Зміст завдання	Кількість годин на виконання
1	Вивчення конспекту за темою.	0,5
2	Ознайомитись з питанням за темою у книзі Говорушко П. “Чтение с листа в процессе обучения баяниста”. – М., 1978.	1
3	Читання нот з аркуша на вибір із репертуарних збірників для самостійного вивчення.	2

Репертуарні збірки для самостійного вивчення

1. *Акимов Ю.* Школа игры на баяне. – М., 1981.
2. *Бардин Ю.* Обучение игре на баяне по пятипальцевой аппликатуе. Начальный курс. – М., 1978.
3. *Баян.* Подготовительная группа/ сост. А. Денисов, В. Угринович. – К., 1980.
4. *Баян.* 1 класс ДМШ/ сост. И. Алексеев, Н. Корецкий. – К., 1981.
5. *Баян.* 2 класс ДМШ/ сост. И. Алексеев, Н. Корецкий. – К., 1981.
6. *Баян.* 3 класс ДМШ/ сост. И. Алексеев, Н. Корецкий. – К., 1981.
7. *Баян.* 4 класс ДМШ/ сост. А. Денисов. – К., 1980.
8. *Баян.* 5 класс ДМШ/ сост. А. Денисов. – К., 1982.
9. *Выборный баян.* 1 класс ДМШ/ сост. В. Бесфамильнов, А. Зубарев, В. Паньков. – К., 1980.
10. *Выборный баян.* 2 класс ДМШ/ сост. В. Бесфамильнов, А. Зубарев, В. Паньков. – К., 1980.
11. *Выборный баян.* 3 класс ДМШ/ сост. В. Бесфамильнов, А. Зубарев, В. Паньков. – К., 1980.
12. *Зубарев А.* Этюды для баяна. Учебный репертуар для средних классов ДМШ. – К., 1974.
13. *Избранные сонаты и сонатины зарубежных композиторов.* Вып.1 /сост. Н. Ризоль. – К., 1967.
14. *Избранные сонаты и сонатины зарубежных композиторов.* Вып.2 /сост. Н. Ризоль. – К., 1970
15. *Избранные сонаты и сонатины зарубежных композиторов.* Вып.3 /сост. Н. Ризоль. – К., 1970.
16. *Маленький виртуоз.* Пьесы для готово-выборного баяна. Вып.1 /сост. А. Толмачев. – М., 1977.
17. *Маленький виртуоз.* Пьесы для готово-выборного баяна. Вып.2 /сост. А. Толмачев. – М., 1978.
18. *Мясков К.* Алые паруса. Альбом-сюита для баяна. – К., 1972.
19. *Полифонические пьесы для 3–5 классов ДМШ /* Сост. В. Агафонов, В. Алехин. – М., 1980.
20. *Ризоль Н.* Украинские народные песни в обработке для баяна. – К., 1980.
21. *Сонаты и вариации.* Вып.6 / Сост. Ф. Бушуев. – М., 1974.
22. *Шендеров Г.* Пьесы и обработки для баяна. – М., 1979.
23. *Этюды для баяна на разные виды техники.* 2 класс ДМШ/ сост. А. Нечипоренко, В. Угринович. – К., 1981.
24. *Этюды для баяна на разные виды техники.* 3 класс ДМШ/ сост. А. Нечипоренко, В. Угринович. – К., 1981.
25. *Этюды для баяна на разные виды техники.* 4 класс ДМШ/ сост. А. Нечипоренко, В. Угринович. – К., 1982.
26. *Этюды для баяна на разные виды техники.* 5 класс ДМШ/ сост. А. Нечипоренко, В. Угринович. – К., 1982.

Література:

1. *Акимов Ю.* Некоторые проблемы теории исполнительства на баяне. – М., 1980.
2. *Акимов Ю., Кузовлев В.* О проблеме сценического самочувствия исполнителя-баяниста. – М.: Музыка, 1978.
3. *Алексеев І.* Викладання гри на баяні. – К.: Музична Україна, 1989.
4. *Алексеев О.* Методика обучения игре на фортепиано. – М.: Музыка, 1974.
5. *Баренбойм Л.* Музыкальная педагогика исполнительства. – Л., 1978.
6. *Беляков В., Стативкин Г.* Аппликатура готово-выборного баяна. – М., 1978.
7. *Брейтбург А.* Значение физиологического учения И. П. Павлова для музыкальной педагогики и музыкального исполнительства.
8. *Гаврилов Л.* Аккордеон. Программа для детских музыкальных школ. – М., 1981.
9. *Гвоздев П.* Принципы образования звука на баяне и его извлечения. В сб.: Баян и баянисты. Вып.1. – М., 1970.
10. *Говорушко П.* Чтение с листа в процессе обучения баяниста. – М.: Современный Композитор, 1978.
11. *Дьяченко Н.* Теоретические основы воспитания и обучения. – К., 1987.
12. *Егоров Б.* Музыкальный инструмент. Программа для детских музыкальных школ. – М., 1990.
13. *Егоров Б.* Средства артикуляции и штрихи на баяне. – М., 1980.
14. *Кузовлев В.* Дидактический принцип доступности и искусства педагога. – М., 1974.
15. *Либерман Е.* Работа над фортепианной техникой. – М., 1971.
16. *Липс Ф.* Об исполнении современной музыки на баяне. – М., 1980.
17. *Мотов В.* О некоторых приемах звукоизвлечения на баяне. – М., 1980.
18. *Нейгауз Г.* Об искусстве фортепианной игры. – М., 1961.
19. *Платонов К., Голубев Г.* Психология. – М., 1973.
20. *Сраджев В.* Принципы обучения как дидактический фундамент воспитания пианиста. – 2000.
21. *Фейгин М.* Воспитание и совершенствование музыканта-педагога. – М., 1973.
22. *Ямпольский О.* Методы работы с учеником. / В сб.: Вопросы скрипичного исполнительства и педагогики. – М., 1968.

Навчальне видання

**МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
У ДИТЯЧІЙ МУЗИЧНІЙ ШКОЛІ
(Баян, акордеон)**

Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації.

Укладач Л. Г. Тарасова

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 1,86. Наклад 100 прим.

Видавництво “Фірма “ІНКОС”
14116, м. Київ, вул. Маршала Рибалка, 10/8;
Тел./факс: (044) 206–47–29, 206–47–21
E-mail: inkos@carrier.kiev.ua,
inkos@ln.kiev.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів видавничої
продукції № 2006 від 04.11.2004 р.